

KONSULTASJONER MELLOM STATEN OG KOMMUNESEKTOREN**REFERAT FRA DET
1. KONSULTASJONSMØTET
6. mars 2012**

Saksnr.: 12/101

Tilstede: *Fra staten:* Statssekretær Dag-Henrik Sandbakken (KRD), statssekretær Hilde Singaas (FIN), statssekretær Lotte Grepp Knutsen (HOD), Erik Kjeldstadli (KRD adm.)

Fra KS: Leder Gunn Marit Helgesen, Mette Gundersen, Bjørn Arild Gram, Harald Danielsen, Per Richard Johansen (adm.) og Helge Eide (adm.).

Dato: 6. mars kl. 13.00-14.30

Møteleder: Statssekretær Dag-Henrik Sandbakken (KRD)

Referent: Janne Marie Larsen (KRD)

1. Konsultasjonsmøtet

Dag-Henrik Sandbakken ønsket vel møtt til dialog om rammene for kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2013. Han ønsket videre velkommen til ny politisk ledelse og ny leder i KS. Erik Kjeldstadli ble introdusert som ny ekspedisjonssjef i Kommunalavdelingen i KRD.

Gunn Marit Helgesen uttrykte at en god dialog med myndighetene er avgjørende. KS er fornøyd med konsultasjonsordningen og ønsker å utvikle den videre. Det er KS sitt ønske at det skal være mer dialog mellom stat og kommune.

Innkalling og dagsorden ble godkjent.

2 og 3. Notat fra TBU av mars 2012 om den økonomiske situasjonen i kommunesektoren

Hilde Singaas (FIN) orienterte om den økonomiske situasjonen og utsiktene for norsk økonomi generelt. Norsk økonomi har så langt klart seg bra. Veksten i fastlandsøkonomien var i 2011 nær det historiske gjennomsnittet. Det er vekst i sysselsettingen, og arbeidsledigheten holder seg stabilt på et lavt nivå på om lag 3 ¼-3 ½ pst. Sysselsettingen i privat sektor har tatt seg godt opp, selv om den ikke er helt på samme nivå som før finanskrisen.

Singaas understreket at regjeringen er bekymret for en todeling av norsk økonomi der skjermet sektor og petroleumssektoren klarer seg bra, mens øvrige eksportrettede næringer møter lavere etterspørsel og lavere priser på sine produkter. Det norske kostnadsnivået er i denne sammenheng en utfordring, med et lønnsnivå i industrien i Norge som er 50 pst. høyere enn lønningene hos våre handelspartnere. For ikke å øke utfordringene for denne delen av

Økonomien er det nødvendig å holde igjen i finanspolitikken. Det vil også gjøre det lettere å møte de store utfordringene vi står overfor som følge av aldringen av befolkningen. Vi har begynt å se konsekvensene av de demografiske endringene på offentlige budsjetter, bl.a. med en kraftig økning i alderspensjonene. Kommuneopplegget må tilpasses denne utviklingen.

Sandbakken sa at veksten i kommunene i 2011 var noe sterkere enn TBU la til grunn tidligere, men lavere enn i 2010. Ulike faktorer trekker i ulike retninger. Aktiviteten er fortsatt høy i kommunene, men aktivitetsveksten er lavere enn tidligere. I 2011 var aktivitetsveksten lavere enn inntektsveksten. Sandbakken understreket at det er viktig at det er sammenheng mellom aktiviteter og inntekter i kommunene. Anslaget på netto driftsresultat i 2011 er på 2,6 pst. Det har vært en nedgang i avkastningen på finansielle investeringer. Den grunnleggende driften av kommunene har styrket seg. Fylkeskommunene vil ha svakere driftsresultat i 2011, men en avventer endelige tall fra KOSTRA før en kan si noe mer om utviklingen.

Helgesen sa at det er viktig at staten og kommunesektoren har det samme virkelighetsbildet av situasjonen i kommunene. Videre sa Helgesen at KS stort sett har det samme makroøkonomiske virkelighetsbildet som regjeringen, og KS ønsker en sunn og effektiv kommunedrift.

4. Innspill fra KS til regjeringens arbeid med statsbudsjettet 2013

Helgesen sa at kommunesektoren leverer viktige velferdstjenester til innbyggerne og må ha stort lokalt handlingsrom. Helgesen sa at kommuneøkonomien er stram, og at det har vært en høy kostnadsvekst. Årsaken til dette er blant annet at kommunene er ambisiøse samtidig som regjeringen vedtar nye reformer som kommunene får ansvar for.

Helgesen påpekte at den demografiske utviklingen medfører økte utgifter for kommunene. Videre har pensjonskostnadene økt mye. Kommunene trenger et økonomisk opplegg som tar høyde for disse faktorene, i tillegg til vekst i barnevern, innen rusomsorg, eldreomsorg, samt vedtatte reformer.

Helgesen sa at KS er bekymret for nye reformer eller rettighetsfesting som gjør det lokale handlingsrommet mindre, f.eks. forslaget om bemanningsnorm i skolen som har vært på høring. KS mener det finnes andre områder hvor det er dokumentert bedre nytteeffekt for samfunnet, f.eks. vedlikeholdsetterslep på fylkesveier, økte rammer til kollektivtrafikk, oppgradering av bygningsmasse, omsorgsteknologi med mer. Kommunene jobber for en bedre drift av kommunesektoren, og erkjenner behovet for effektivisering. Rettighetsfesting og lovfesting gir mindre effektiv ressursbruk.

Mette Gundersen sa at innspillene KS gir til regjeringen er diskutert og forankret lokalt, uavhengig av politisk farge. Lokale politikere opplever at redusert handlingsrom er en utfordring for lokal identitetsbygging, og den forståelsen ønsker kommunene en aksept for. Gundersen understreket at det er viktig å få på plass vedtatte reformer før ev. nye reformer utarbeides.

Bjørn Arild Gram uttalte at utviklingen innen barnevern og ressurskrevende tjenester er krevende. Kommunene opplever å bli overprøvd av fylkesmannen. Kommunene kan bli bedre på tidlig innsats. Kommunene må i tillegg understøtte vekstkraften i økonomien. Kommunene ønsker å drive bedre blant annet gjennom IT-reformer, forskning og utvikling, for å se

hvordan en kan utnytte ressursene bedre. KS ønsker stimulerings tiltak rettet inn mot disse områdene.

Helgesen la til at KS har store FoU-prosjekter om fornying/effektivisering. Kommunene må tenke nytt, være smartere og mer innovative, blant annet ved hjelp av velferdsteknologi. Behovet for arbeidskraft er formidabelt, og det er behov for strukturelle endringer som ikke er lette å gjennomføre.

KS legger opp til et mest mulig moderat lønnsoppgjør.

Sandbakken sa at KS og regjeringen i hovedsak har lik virkelighetsforståelse. Han ønsket å vektlegge behovet for egenkontroll i kommunene. Hver 5. sysselsatt i Norge er sysselsatt i kommunene, og kommunenes andel av BNP er 18 pst. Det har vært en enorm utvikling de siste årene. Da er det viktig at kommunene har godt dokumentert og synlig egenkontroll. Ressursbruken må dokumenteres og den må være effektiv.

Sandbakken understreket at rammestyring gir mest effektiv ressursbruk. Samtidig må hensynene til statlig styring, statlig behov for kontroll, og kommunenes egenkontroll balanseres. Kommunene må dokumentere at de overholder lover og regler, at de sikrer en god involvering av innbyggerne, samt en effektiv og god utnyttelse av økonomiske og menneskelige ressurser. Jo bedre egenkontroll kommunene har, jo lettere er det å finne samsvar mellom oppgaver og økonomi, og det blir lettere å legge oppgaver til kommunene. Sandbakken sa videre at han registrerte at KS er tydelig på at man får orden på det ansvaret kommunene har. Regjeringen følger også med på situasjonen i barnevernet og andre sektorer.

Sandbakken sa videre at det er stor variasjon mellom kommuner. De kommunene som er registrert i ROBEK, er ikke der nødvendigvis kun på grunn av lave inntekter. I tillegg til økonomi er det viktig med en god politisk og administrative ledelse. Mange kommuner har det, samtidig som mange kommuner har forbedringspotensial. Bedre egenkontroll gir mindre behov for statlig styring og tilsyn.

Singsaas sa at formålet om mest mulig lokalt handlingsrom og hensynet til overordnede nasjonale målsettinger må veies opp mot hverandre. Hun var glad for at KS er opptatt av fornying og effektivisering, og dette er viktig både i staten og i kommunesektoren.

Danielsen mente at statlig tilsyn har økt i omfang, de som utfører tilsyn har blitt mer proffe og har en høyere frekvens enn tidligere. Valg av tema for tilsynet er ikke nødvendigvis det som kommunene mener er viktigst. Tilsynet bør gjøres mer målrettet mot bekymringer i den enkelte kommune, og ikke som følge av en bestilling fra sentralt hold der en krever et visst antall tilsyn uten å vurdere risiko i den enkelte kommune. Danielsen mente kommunenes egenkontroll bør være utgangspunkt for ev. tilsyn.

Helgesen uttalte at det ikke er tvil om at kommunene må gå gjennom ressursbruken. Hun er overbevist om at bedre systemer gir bedre ressursbruk. KS har blant annet effektiviseringsnettverkene og ulike forskningsprosjekter.

Gram mente at man måtte sette egenkontroll i et bredere perspektiv, og se det i sammenheng med kvalitetsutvikling. Over de siste årene har det pågått mye arbeid blant annet med en håndbok og veileder for intern kontroll, med mer.

Gundersen sa at statusen for å bli valgt inn i kontrollutvalget har blitt høy i det politiske nivået, og det ligger også stor prestisje i kommunene på å levere rapporter med få eller ingen merknader.

Helgesen sa at KS erkjenner behovet for nøkternhet, men presiserte behovet for vekst i frie inntekter som skissert i KS' innspill til 2013-budsjettet.

5. Kostnadsberegningssaker

Helgesen sa at forslaget til ny fastlegeforskrift innebærer nye innskjerpede regler for kommunene og at KS ønsker å kostnadsberegne forslaget.

Lotte Grepp Knutsen (HOD) sa at forslaget til forskrift er ute på en reell høring med frist 22. mars. HOD deler imidlertid ikke KS' vurdering av at forslaget vil medføre økte kostnader for kommunene. Forskriften presiserer gjeldende avtaler, retningslinjer og regler. Forskriften kan medføre at fastlegene får mer å gjøre. Hvor mye de skal godtgjøres for økte oppgaver er et forhandlingstema. HOD vurderer derfor at saken ikke er aktuell som kostnadsberegningssak nå. Hvis kommunene får økte utgifter til per capitaltilskuddet til fastlegene som følge av forhandlinger, så vil kommunene bli kompensert for dette. HOD tar sikte på å omtale saken til neste konsultasjonsmøte. HOD ønsker også å diskutere saken i egne møter med KS.

Helge Eide sa at KS er opptatt av helheten, da kommunesektorene vil ha et sørge for-ansvar for hele tjenesten. KS mener det er mulig å foreta en kostnadsberegning, men forholder seg gjerne til endelig forskrift.

6. Bilaterale avtaler

Helgesen sa at i fjor var det første gang man erstattet det tredje konsultasjonsmøtet med bilaterale møter. Dette er en ordning KS ønsker at skal fortsette. Det vil foretas en evaluering av saken til det andre konsultasjonsmøtet.

Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

Sandbakken takket for møtet.